

PROCESSYJA (96) sb f

-íf-, -ís-, -sí-, -SS-, -íz- (65), -í-, -s- (31).

o oraz e jasne, a pochylone.

sg N processyjá (9). ◇ G processyj(e)j (1). ◇ D processyj(e)j (1). ◇ A processyjá (16). ◇ I processyjá (17). ◇ L processyj(e)j (8). ◇ pl N processyj(e) (13). ◇ G processyj (1) [zapis: -yi]. ◇ A processyj(e) (7). ◇ I processyjami (14); -ami (13), -ami (1); -ami : -ami SkarŻyw (4:1). ◇ L processyjach (9); -ach (5) SkarŻyw, LatHar (2), WujNT (2), -ách (4) KrowObr (2), RejZwierc, WujJud.

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

Uroczysty pochod; ludzie biorący udział w takim pochodzie; orszak; pompa Mącz, Cn [processio – pochod Mymer¹ 34, Mymer² 36; – pochodzenie BartBydg; processyja kościelna; wyscie, wyszcie, wyjazd – processio Cn] (96) : BielKron 375v marg; Pompa, Wízelákie kółztowne známienite á pyłzne przigotowánie ku yákiey grze turnieyowej/ álbo procefsiey yákiey. Mącz 309a; SkarŻyw 472.

processyja kogo [= złożona z kogo] (1): A ony [siostry] gdy płącząc nád nią [św. Austrebertą] Letánie mowíły/ bacząc konánie iey/ iáko zefnu/ rzeczé do nich: fluchaycie á milczcie: nie widzicie iáko wdzięczna á dziwna procefsya przyślzá/ tych świętych ktorescie miánowali SkarŻyw 193.

Frazy: »processyja przyszła« (1): SkarŻyw 193 cf processyja kogo.

»processyje wychodziły (a. wyszły)« [szyk zmienny] (3): Wyfzły theż y procefsyie przeciw Celárzowi z duchowieńftwem/ takież s poópolitym ludem BielKron 375v, 379v; StryjKron 472.

Zwrot: »(wy)chodźć, wyniść z processyją(-ami)« [szyk zmienny] (2:1): RejWiz 181; SkarJedn 195; Prełáci kościelni/ krolowie y książetá y miáltá/ w wielkíy go [św. Wincentego] vcźciwości mieli/ wychodząc y z procefsyámi przeciw iemu y z wielkimi poczty iezdnych. SkarŻyw 310.

Przen: Duża ilość czegoś, jeden po drugim (2) :

processyja czego (żywotne) (1): Y iuż fwego fzláchtwá wiele ten vroni/ Komu wozá nie ciągnie procefsia koni. KlonWor 55.

Wyrażenie: »długa processyja [czego]« (1): Tu bździelow vyžryyż [!] długá procefsyá/ Co fię ná belchu ze wżytkich ftron wijá. KlonFlis F4.

a. Pochód o charakterze religijnym, towarzyszący różnym obrzędom; supplicatio Mącz, Cn; processio, supplicia, supplicantium Deo compositum agmen, supplicatio euntium ad templa vel per urbem, per compita, etc. Cn (82) : Pień o świętym duchu na procefsyá. OpecŻyw 177, kt, 171, 175; OpecŻywSandR nlb 5v, nlb 6; KrowObr 37v, 72 [2 r.], 72v, Rr4; Ten [Urban IV] vftáwił święćic dni Bożego ciála s procefsyámi z wielkimi odpusty BielKron 183v, 394v; Mącz 305d; WujJud 264; SkarŻyw 87 [4 r.]; CzechEp 417 [2 r.], 418; Iefli [heretycy] zła w oczu wálznych mřza/ y procefsiia/ Aza lepszé łákomřtwo/ y tá ambiciia? KochFr 103; LatHar [+ +2]v, 354 marg; WujNT 167 marg.

processyja kogo [= złożona z kogo] (2): [papież] posłał kości świętego Floryáná męczeńniká do Polłki/ roku Páńłkiego 1183. zwielką czćiá y rádościá ludu wżytkiego/ z nabożnymi ná fiedm mil procesyámi duchowieńftwá. SkarŻyw 403; StryjKron 350.

W połączeniu z nazwą święta kościelnego [w tym: czego (3), na co (1), w dzień [czego] (1)] (5): KrowObr 146; Bo áćći Procefsia z Monřtráncyá w dzień Bożego Ciála/ od Vrbáná czwartego przed

330 lat wstáwioná ielt/ á wżákże záfwe przedtym Páná Chriřtuřá w Sákramencie chwalono *WujJud* 241v; **PROCESSIE** Niedziele Kwietney/ y ciáľá Bożego. *WujNT* Bbbbbbb2v, 89, 167.

W poľázeniach szeregowych (4): ábowiemby [*bogaty*] mogł wniřć s Czýscá rychley/ iáko ten/ kthory Papieźowi/ y iego Kxiędzom [...] kupił wilię/ Zołtarze/ Obchody/ Swiece: Máry/ Záłomřze/ Kádźidło/ Wotywy/ Krzyże/ Kápy/ Ornaty/ Procefie/ Vodę řwięconá/ Zwony y infze zabobony. *KrowObr* 76, 61v; *RejAp* 110v; Iákoź fie tu lękáć nie mařz? iákoź thu mařz nádzieię iáká mieć w kořcielech twoich/ w klařtorzech/ w procefyiach álbo w řwiáthořciach twoich? iellizeř odfápił od Páná Bogá řwego? *RejZwierc* 258.

Zwrot: »iřć (a. wniřć), chodzić z processyją(-ami); chodzić (iřć) w processyje; na processyją chodzić [szyk zmienny] (4:1;3;1): iź Ian ołmy/ niewiáľthá nietzyřta Papieźem byľá/ kthora w Proceřfyey chodząc przed wřzyřtkimi ludźmi dzieię vrodziľá. *KrowObr* 234, 31v; Vwierzył Biřkup niewieřcie/ y z kánoniki wyřli z procefyami czyniác poćiwořć ciáľu iego [řw. *Stanisława*] ná Skáľkę do Kázimirzá/ y przenieřli ciáľo S. z Skáľki ná zamek. *BielKron* 349v; w Poznánium v fáry od Kápiľuły Poznánľkiew kořciół záložono thym obyczáiem/ iźby žacy ná proceřsiá ná káždá niedzieľę ná Tum chodzili. *BielKron* 364, 171v, 376; *SkarŻyw* 87, 538, 545; [*HerbNauka* Ov (*Linde*)].

»processyją czynić« (2): *OpecŻyw* 26v; Abowiem powiáda iź Papieřz w Rzymie pierwřzá Proceřfá ná Wielkęnoc/ do kořciółá Panny Máryey więřzey tźyni. *KrowObr* 146.

Wyrażenia: »processyje(-a) z sakramentem, z monstrancyjá« (3:1): *WujJud* 241v; EWANGELIE, Ktore przy proceřfách z Sákramentem ciáľá y krwi Páńk: w Polřcze řpiewáię. *LatHar* 682, 682; *WujNT* 89.

»processyja uroczysta« (1): Przetoź ná pámiátkę tryumphu tego/ kořciół co rok wznawia podobne Ceremonie/ ná proceřfyey vroczyřtey Niedziele kwietney/ ku chwale Chriřtuřowej. *WujNT* 89.

Szereg: »processyje i (albo) modlitwy« [szyk 1:1] (2): *BielKron* 180; Supplicationem indicere, Pořpolite modlitwy álbo proceřsiye wřtánowić *Mącz* 305d.

α. *Związany z ceremoniami pogrzebowymi; orszak żáłobny* (8) : a ku grobu s pláćem ij z nábożeńřtwem/ vpádaiáťz/ od krzyża s proceřfiá prowadzili iźby go pogrzebli. *OpecŻyw* 157v; *BielKron* 425v; A kiedy záľię vmrze bogacz iáki [...] Iuź pánowie/ iuź Biřkupi/ iuź rozliczne proceřfiye/ krzyk/ wrzáľk/ pláćz/ zbieżá fie okoľo niego. *RejPos* 243; *HistLan* E4v.

processyja z czym (2): Zabobonámi zowá wćźiwe á řwięte Ceremonie kořcielne/ ktore przy pogrzebie zwykły fie czynić/ iáko dzwonienie/ áby ludźie Páná Bogá zá cźłowieká vmárľego prošili/ Proceřfá z krzyżem/ z řwiecámi/ z řpiewánim y modlitwámi przyřtoynemi. *WujJud* 200v. *Cf Zwrot*.

Zwrot: »[z czym] processyje czynić« (1): Bo wiele dni oľobno księża/ oľobno vřząd řwiecki/ oľobnie preceptorowie z řtudentámi/ oľobno řtany y bractwá rozmáite/ bořymi nogámi z řwiecámi lannymi proceřfiye do grobu czynili. *SkarŻyw* 546.

Szereg: »processyja, (a) obchod« (2): Feralis pompa, Proceřfia á obchód w dzień pogrzebu. *Mącz* 120d, 309a.

β. *Związany z praktykami o charakterze ascetyczno-pokutnym* (10) : Bicżowanie ábo dyřcypliny w proceřfách ludźie zá niego czynić pocźęli *SkarŻyw* 545, 309 [2 r.]; Máię řwoię řtárożytnořć y

dni krzyżowe: ktore przed tyśiącem lat/ ná Koncylium Aureliáreńskim/ z procesyjami/ y od mięśá wśtrzymawánim/ dla kilku powážnych przyczyn [...] obchodzić kazano *LatHar* 125.

processyja kogo [= złożona z kogo] (1): Nic po Rzymie infzego ná wśyťtkie śtrony nie widáć/ iedno procesyfe ludźi naboźnych/ wołájących do Páná BOgá o miłofierdzie *ReszList* 163.

W połączeniu szeregowym (1): A ktoźby to wśyťtko mogł wyliczyć/ co iáwnie Bráctwá rozmaite czynią/ one procesyfe modlitwy/ śpiewánia/ wołánia do Páná Bogá z płáczem *ReszHoz* 127.

Fraza: »chodziły processyje« (1): Chodziły po Rzymie procesyfe/ [...] z wielką pokorą y fkromnością/ vcźciwością/ po kilku śet ná raz Páná Bogá chwałąc *ReszList* 158.

Zwrot: »czynić processyje« (1): Dla pokutuiących co śzli zá nim/ czynił procesyfe z śpiewaniem/ na ktorych śię wśyťcy zá nym idąc bicźowali po rámionách gołych wołájąc: Ná pámiątkę męki twey Iezu Chryśte/ á ná odpuśzczenie grzechow náśzych. *SkarŻyw* 309.

»ić z processyją; w processyjej chodzić« (1;1): zá ktorymi śzli teź z śwoią procesyją Kłięźny/ Śláchćianki/ y infze biaległowy [...]: ći tedy wśyťcy wyśpowiádawśy śię káźdy/ y komunikowawśy [...] do kośćiołá ś. Piotrá/ z wielkim porządkiem y nabożeńśtwem śzły *ReszList* 160, 159.

γ. Związany z aktem koronacji (5) : [dziekan mencki] ośławił Máximilianá ná then czás krolá Czelkiego/ być obránym y potwierdzonym kroleś Rzymśkim [...]. A zátym Cefarz powśtawśy że [!] wśyťkimi z kośćiołá do śwey gośpody pośzedł [...]/ á thá procesyja byłá z wielkim bębnaniem y trąbieniem *BielKron* 331, 331 [2 r.].

Fraza: »wyszła processyja [z czym]« (1): Dniá pothym dwudzieťtego Wrześniá/ Krolá do kośćiołá prowadzili/ przed ktorym śzło czterzey woźnych woiennych w herbowych vbiorzech/ zá tymi przed Cefárzem niefiono Sceptrum y iábłko krolewśkie [...]. Wyśzłá potym z zákryťtyey procesyja wielka z zápalonymi świecámi ná pozłóćiťtych źerdziach/ zá kthorymi niefion krzyśł *BielKron* 329.

Zwrot: »ić processyją« (1): Naprzod tedy [...] Krol wybrány bywa vbran przez Márfzałką Naywyśźłzego [...]/ tedy Arcybiskup z infzemi Biskupámi/ Suffráganowie/ Opátowie/ wśyťcy w vbiorachy w czápkach Biskupich z lálkami páłterśkiemi/ idą Procesyją s Kośćiołá święťtego Stániśłáwá do páłacu Krolewśkiego *StryjWjaz* C4v.

δ. W judaizmie okresu biblijnego (5) : Hierycho procesyjami z śkrzynią Bożą dobyte. *SkarŻyw* 502 marg; *WujNT* 88 marg.

Zwrot: »czynić processyją« (1): Bo ná káźdy dzień raz obáchodząc zniá [z arką]/ y czyniąc piékną/ ćichą/ y naboźną procesyją/ [...] śiodmego dniá oznaymił Iozue/ iśz wziąć miáśto mieli. *SkarŻyw* 502.

»ić procesyją; z procesyją pość« (1;1): Potym ijdą ku oltárzowi procesyją/ naprzod ijdą dwa męźowie Iozeff ij Symeon [...]. Zaniymi náczyťśśá panna ijdzie/ a krola nieba ij ziemie ná ręku nofi *OpecŻyw* 26, 173v.

ε. W religiach pogańskich (2) : Thensa, Známienicie piéknemi oponkami nákrita y obwieśzona kolebká álbo pokłat ná ktorych álbo pod któremi pogáni śwe świátośći y obrázy w procesyją wynośili *Mącz* 454c.

Zwrot: »z procesyją chodzić« (1): Lustrare agros, Z nieyáką pompą álbo procesyją około pól chodzić. *Mącz* 200b.

Szereg: »pompa albo procesyja« (1): *Mącz* 200b *cf* *Zwrot*.

b. Pochód tryumfalny (2) :

Zwrot: »z processyjami wychodzić« (1): Po trzećie poráženi Połowcy/ kthore [*ruskie książęta*] gonili bijąc aż do rzeki Wolhy/ fkąd wiele korzyści przynieií do domu/ záco od íwoich Władyków byli wdzięcznie przyięci/ ták aż z procesiámi przeciw im wychodzili. *BielKron* 354.

Szereg: »processyje, tryjumfy« (1): Zá dawnych czálów ták wielkie baczenie miano ná ludzi mężne [...]. Ztądże Procefsie/ triumphy mále y wielkie [*Hinc supplicationes, ovationes, triumphy*]/ ktore y świadectwem były iáwnym męstwá w wielkich potrzebách dokazanego/ y znakiem wdzięczności Rzeczypospolitey przeciwko ludziom dobrze záslużonym *ModrzBaz* 118v.

AN